

„Europa za Krista!“

P.O. Box 57
A-1014 Beč
Tel: +43/1/2749898
office@europe4christ.net
www.europe4christ.net

Bilten Br. 7

Je li dobro neke stvari nazvati "lošima"

Dragi prijatelji,

"Dobro i loše su samo društveni konstrukti!" rekao nam je neki mladić tijekom duga razgovora koji se odvijao u kasnim noćnim satima. Sve dok nije shvatio kako mu je ukraden novčanik. "Kako su mi to mogli učiniti?" – zapomaže žrtva blokirajući svoju kreditnu karticu i slijedeći postupak dobivanja nove vozačke dozvole. "Pa" – mogao bi pomisliti lopov – "zašto ne? Moje se razmišljanje o tome razlikuje od tvojega, a taj mi je novac svakako potrebniji nego tebi!"

Nije previše tražiti od nekoga prihvatiti određenu moralnu izvjesnost. Naprotiv, svatko od toga ima koristi, jer nam jedino izvjesnosti pružaju stvarnu zaštitu. Ako su moja prava ovisna o okolnostima, u konačnici će ovisiti o onima koji te okolnosti tumače. A to je već samo po sebi odveć subjektivno.

Nizozemski profesor filozofije prava, Andreas Kinneging, u ovome biltenu opisuje što podrazumijeva objektivnost poimanja dobra i zla.

Vaša Europa za Krista! ekipa.

PS : ne zaboravite svakodnevno moliti Očenaš za Europu utemeljenu na kršćanskim vrijednostima! Jer, kada ne bismo imali Oca na nebu, tada bi uistinu sve bilo dopušteno.

- * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * - * -

Bilten br. 7

"Je li dobro neke stvari nazivati lošima?"

Postoji li u moralnome smislu dobro i zlo? Ovo je danas goruće pitanje, jer nikada još oko njega nije vladala tako velika pomutnja. Više ljudi no ikada vjeruje kako su dobro i zlo tek subjektivna poimanja. U njihovim su očima dobro i zlo ono što neki

pojedinaac; neka skupina ili pak određena kultura, odrede kao takvo. Ništa više od toga. Ako, pak, navedeni pojedinci, skupine, ili kulture, vjeruju kako se poimanje dobra i zla mijenja, upravo tako i biva, jer navedena uvjerenja ne počivaju na nikakvu čvrstu temelju.

Jasno je kako se mišljenja ljudi razlikuju. Po svojoj sposobnosti razlikovanja od drugih upravo se i ističemo kao ljudska vrsta. No, postoje stvari koje nisu podložne *mišljenju*.

U jednome školskome razredu koji se sastoji od šestogodišnje djece, mogu postojati različita mišljenja o tome koliko iznosi dva više dva. No, nitko se ne bi usudio reći kako je odgovor na to pitanje *subjektivan*. Postoji samo jedan ispravan odgovor na to pitanje, a to je četiri. Primijetite kako ispravnost odgovora ne ovisi o broju djece koja su ga dala. On svejedno ostaje jedini ispravan odgovor, čak i ako ga ponudi samo manjina. Čak i ako ga ponudi samo jedno dijete. Jest, čak i onda ako niti jedno dijete ne odgovori ispravno.

Nešto slično možemo ustvrditi s obzirom na to što je s moralnoga stajališta dobro, ili pak zlo. Za određena ponašanja tako možemo kazati: ne, to nikada nije dobro za mene, to nikada nije dobro za drugoga, to nikada nije dobro za zajednicu. Za neka, pak, ponašanja, možemo ustvrditi upravo suprotno: jest, djela koja se odlikuju ljubaznošću i iskrenošću, primjerice, uvijek su dobra za drugoga. Kako znademo? Više je izvora: tu je Deset zapovijedi i njihovo duboko značenje što ga je objasnio sam Krist. No, tu je i naše vlastito iskustvo: "Zapisano nam je u srcima", kaže sveti Pavao u svojoj Poslanici Rimljanima. Ako nije odveć duboko zakopan, taj zakon možemo "*pročitati*" u nama samima. Psihologija i sociologija potvrđuju njegovu ispravnost: svaki pojedinac i društvo u cjelini *trebaju* ga kako bi *napredovali*.

Društvo ne bi moglo funkcionirati kada bi krađa i ubojstvo bili dopušteni. Osoba ne bi mogla sretno živjeti ako brak ne bi bio dopušten, ili kada bi vjera i obrazovanje bili zabranjeni. Dijete ne bi moglo zdravo rasti bez ljubavi i pažnje. Poduzeće ne bi moglo raditi niti ostvarivati dobit bez kolegijalnosti, točnosti i iskrenosti. Poznavanje onoga što je dobro, a što zlo, nalik je na *uputstva za uporabu* koja se primjenjuju za sebe i za suživot s drugima.

Činjenica kako postoje različita shvaćanja dobra i zla nimalo ne utječe na to što uistinu *jest* dobro ili pak zlo. Lako je moguće da je od brojnih gledišta ispravno samo jedno. Ili možda nijedno. Moguće je i kako su neka gledišta bliža istini od drugih, baš kao što su, u našem primjeru, djeca koja odgovore 'tri' ili 'pet' bliža istini od one koja odgovore 'deset' ili 'sedamnaest'.

Subjektivne stvari koje su objektivno dobre ili zle trebaju biti priznate također i od države. To je donekle postignuto proglašenjem ljudskih prava. Iako bismo mogli iznijeti kritiku kako se previše proizvoljnih stvari naziva ljudskim pravima, riječ je o velikome postignuću. No, državni zakoni također moraju odrediti kako se ljudski život ne smije izravno oduzeti, pa makar bio i nerođen. I ovdje moramo biti jako oprezni: krivi zakoni ne čine krive stvari ispravnima.

To je *Uputstvo za uporabu* nešto što ljudski rod treba otkriti, baš poput matematičke konstrukcije. Potrebno ga je otkriti, no, jednom otkrivena, valjat će ga zapamtiti i prenositi od naraštaja do naraštaja.

Sve su velike civilizacije prošlosti otkrile dijelove moralne strukture svijeta, dobra i zla, pri čemu se njihova otkrića nerijetko poklapaju, slična su. Najdublje i najsveobuhvatnije razumijevanje dobra i zla postiglo je kršćanstvo, gradeći, istina, na temeljima grčke filozofije i židovske vjere. To nikako ne bismo smjeli zaboraviti, već svakako prenijeti idućemu naraštaju.

Prof. Andreas Kinneging predaje filozofiju prava na Pravnome fakultetu Sveučilišta u Leidenu, u Nizozemskoj. Jedno od glavnih područja njegova zanimanja jest humanistička i kršćanska predaja na području morala te pravna i politička filozofija – od Platona do Dietricha von Hildebranda. Njegova najnovija knjiga, objavljena 2005. zove se '*Geographie van Goed en Kwaad*' ("Zemljopis dobra i zla").